

Sygn. akt I C 537/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 15 kwietnia 2019 r.

Sąd Okręgowy w Warszawie, I Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący: SSR del. Tadeusz Bulanda

Protokolant: sekr. sąd. Agnieszka Skolimowska

po rozpoznaniu w dniu 1 kwietnia 2019 r. w Warszawie na rozprawie

sprawy z powództwa A. M.

przeciwko (...) S.A. z siedzibą w W.

o zapłatę

I. Oddala powództwo;

II. Zasądza od A. M. na rzecz (...) S.A. z siedzibą w W. kwotę

2 717 zł /dwa tysiące siedemset siedemnaście złotych/ tytułem zwrotu kosztów procesu i nie obciąża A. M. kosztami procesu w pozostałym zakresie;

III. Nakazuje ściągnąć od A. M. na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego

w W. kwotę 2 667,88 zł /dwa tysiące sześćset sześćdziesiąt siedem złotych osiemdziesiąt osiem groszy/ tytułem zwrotu kosztów tytułem wydatków.

Sygn. akt I C 537/17

UZASADNIENIE

W dniu 6 czerwca 2017 roku A. M. skierowała przeciwko (...) spółce akcyjnej z siedzibą w W. pozew o zapłatę na swoją rzecz kwoty 258 119,45 złotych wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi od daty złożenia pozwu do dnia zapłaty tytułem zwrotu świadczenia nienależnego, które pozwany uzyskał bez podstawy prawnej. Powódka wniosła także o zasądzenie od pozwanego banku zwrotu kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych.

W uzasadnieniu pozwu wskazała, że na kwotę dochodzoną pozwem składa się 258 069,45 złotych tytułem rat kapitałowo-odsetkowych uiszczonych od 12 czerwca 2007 roku do 12 maja 2017 roku oraz 50 złotych tytułem opłaty za podpisanie aneksu. Podniosła, że waloryzacja kwoty kredytu jest sprzeczna z naturą kredytu, przedmiotowa umowa stanowi obejście art. 69 ust. 1 Prawa bankowego, odsetki powinny być naliczane od kwoty kredytu w PLN, a nie od kwoty zwaloryzowanej CHF, przewidziana w umowie waloryzacja jest instrumentem finansowym w postaci swapa walutowo-procentowego (CIRS), przedmiotowa umowa kredytu jest sprzeczna z innymi przepisami prawa polskiego, prawem wspólnotowym i zasadami współżycia społecznego (zasadami lojalności i uczciwości w obrocie gospodarczym, dobrymi praktykami rynkowymi, dobrymi obyczajami w obrocie z konsumentami), w szczególności poprzez nieekwiwalentność świadczeń i przerzucenie całego ryzyka na kredytobiorcę. Powódka podniosła, że przedmiotowa umowa kredytu jest pozorna, bowiem kredyt w PLN jest ukryty pod pozorem kredytu waloryzowanego do CHF. Powódka podniosła, że mechanizm waloryzacji prowadzi do nieważności umowy kredytu.

Powódka podniosła też, że abuzywne są klauzule pozwalające na stosowanie kursu kupna i sprzedaży ustalonego dowolnie przez bank. Abuzywna jest także klauzula zmiennego oprocentowania. Powódka wskazała przy tym, że zakazana jest redukcja utrzymująca skuteczność umowy kredytowej, tak poprzez zastąpienie kursu waluty z tabeli banku kursem rynkowym lub kursem średnim NBP, jak i poprzez zastąpienie klauzuli zmiennego oprocentowania elementami obiektywnymi (obiektywnymi parametrami rynkowymi). Zdaniem powódki nie mają zastosowania w tej sytuacji art. 56 i 65 k.c. Powódka podniosła, że abuzywny charakter klauzul zawartych w § 1 ust. 3A, § 7, § 10 ust. 1 i § 11 ust. 5 umowy powoduje niedookreślenie essentialia negotii z § 1 ust. 2 i 3 oraz § 10 ust. 1 i § 11 ust. 1 umowy, a to w konsekwencji prowadzi do upadku umowy (pozew – k. 2-137).

Pozwany wniósł o oddalenie powództwa w całości oraz o zasądzenie od powódki na jego rzecz zwrotu kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. Pozwany podniósł, że bezzasadny jest zarzut nieważności umowy. Dopuszczalność umowy kredytu denominowanego i indeksowanego potwierdziła ustawa antyspredowa, a indeksację dopuszcza także orzecznictwo. Pozwany zaprzeczył nadto, jakoby przedmiotowa umowa kredytu była sprzeczna z zasadami współżycia społecznego, bowiem powódka została poinformowana o ryzyku walutowym związanym z tą umową i świadomie wybrała kredyt tego rodzaju. Treść umowy i jej załączników potwierdza, że zgodnym, zamiarem stron było zawarcie umowy o kredyt waloryzowany, a zatem bezpodstawny jest także zarzut pozorności umowy. Pozwany zaprzeczył, iżby były abuzywne postanowienia umowne prowadzące do zastosowania kursów waluty z tabeli banku, bowiem bank nie ustalał tych kursów dowolnie. Gdyby jednak uznać te klauzule za abuzywne, to umowa może być wykonywana w pozostałej części w oparciu o kryteria obiektywne. Pozwany podniósł, że klauzula zmiennego oprocentowania opisuje czynniki, od których uzależniona jest zmiana oprocentowania i powódka obowiązana jest wykazać, że zmiany dokonywane przez bank nie były racjonalne i uzasadnione ekonomicznie (odpowiedź na pozew – k. 482-531v).

W replice na odpowiedź na pozew powódka zarzuciła, że pozwany powołując się na zapisy ustawy antyspredowej ignoruje zakaz retroaktywnego działania prawa. Podniosła też nie jest jednoznacznie pojęcie waloryzacji kredytu w PLN do CHF (replika – k. 816-861).

W odpowiedzi na replikę, pozwany podtrzymał dotychczasowe stanowisko (k. 928-934).

Pismem z 27 kwietnia 2018 roku swój pogląd w sprawie przedstawił Rzecznik Finansowy. Stwierdził on, że kredyt udzielony został w PLN i miał być spłacany w PLN. Indeksacja wynikająca z umowy, prowadząca do zmiany wysokości świadczenia w zależności od kształtowania się waluty obcej (CHF), stanowi w istocie wariant waloryzacji uregulowanej w art. 358⁽¹⁾ § 2 k.c. Klauzule waloryzacyjne mają charakter blankietowy, nie spełniają warunku formalnej i materialnej przejrzystości i transparentności postanowień umowy, odwołują się do miernika wartości nie mającego charakteru obiektywnego i zewnętrznego gdyż odwołanie następuje do kursów obowiązujących u kredytodawcy. Powoduje to, że nikt, poza przedsiębiorcą, nie jest w stanie zweryfikować zasad ustalania kursów walut, a w konsekwencji rat kapitałowo-odsetkowych. Klauzule powodują pobieranie przez kredytodawcę dodatkowego zysku poprzez stosowanie niejednolitego miernika wartości. Mają charakter rozrachunkowy skoro kredytodawca w relacji z kredytobiorcą nie dokonuje kupna i sprzedaży waluty obcej-jednostronnie ustalony i pobierany zysk banku nie jest powiązany z istotą i funkcją klauzul waloryzacyjnych. Podsumowując Rzecznik Finansowy stwierdził, że klauzule waloryzacyjne stanowią nieuczciwe postanowienia umowne (stanowisko RF – k. 1037-1085v, kopia wniosku – k. 1086).

Pismem z 13 września 2018 roku swój pogląd w sprawie wyraził Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów. Wskazał, że postanowienia umowne, które dotyczą waloryzacji kredytu, waloryzacji rat kredytu jak i postanowienia dotyczące zmiany oprocentowania są niedozwolonymi klauzulami umownymi w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c. Wobec wyłączenia z treści umowy kwestionowanych przez powodów postanowień, w ocenie Prezesa pojawiają się wątpliwości co do możliwości dalszego wykonywania umowy, co może wpływać na ważność całego kontraktu (stanowisko Prezesa UOKiK – k. 1168-1188v).

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 23 czerwca 2006 roku A. M. złożyła do (...) Banku S.A. (obecna nazwa (...) S.A.) wniosek o udzielenie kredytu hipotecznego „(...) hipoteczny” w wysokości 254 272 zł, w walucie CHF, z przeznaczeniem na zakup lokalu mieszkalnego na rynku pierwotnym.

Pracownik (...) Banku S.A. zapoznał przyszłego kredytobiorcę z warunkami udzielania kredytów złotówkowych i kredytów złotówkowych waloryzowanych walutą obcą, a także poinformował o skutkach zmiany kursu waluty i zmiany stopy procentowej, tj. o możliwym wzroście kosztów obsługi zaciągniętego kredytu.

W dniu 4 sierpnia 2006 roku A. M. zawarła z (...) Bankiem S.A. w W. (obecna nazwa (...) S.A. w W.) umowę nr (...) o kredyt hipoteczny dla osób fizycznych (...) waloryzowany kursem CHF.

Na mocy ww. umowy bank udzielił A. M. kredytu na finansowanie przedpłat na poczet budowy i zakupu od inwestora zastępczego lokalu nr (...) wraz z przynależnym pomieszczeniem gospodarczym – piwnicą nr (...) oraz udziału w prawie własności lokalu użytkowego – garażu wielostanowiskowego, z którym związane będzie prawo wyłącznego korzystania z miejsca postojowego nr (...), położonych w budynku A przy ul. (...) w G. (w aneksie nr (...) do tej umowy, zawartym w dniu 26 listopada 2008 r., strony zmodyfikowały cel umowy ustalając, że środki z kredytu są przeznaczone na finansowanie przedpłat na poczet budowy i zakupu od inwestora zastępczego lokalu mieszkalnego nr (...) oraz udziału wynoszącego 1/82 części we współwłasności lokalu niemieszkalnego – hali garażowej wielostanowiskowej, wraz z prawem do wyłącznego korzystania z miejsca postojowego nr (...), położonych przy ulicy (...) w G. – k. 91), w kwocie 254 272 złotych, waloryzowanego kursem franka szwajcarskiego (§ 1 ust. 1, 1A, 2, 3 umowy). Kredyt ma zostać spłacony w ciągu 240 miesięcy, tj. do 12 sierpnia 2026 roku (§ 1 ust. 4 umowy) w równych ratach kapitałowo-odsetkowych (§ 1 ust. 5 umowy).

Kredyt oprocentowano według zmiennej stopy procentowej, która w dniu zawarcia umowy wynosiła 2,75 % w stosunku rocznym. Dopuszczono możliwość zmiany wysokości oprocentowania w przypadku zmiany stopy referencyjnej określonej dla franka szwajcarskiego oraz zmiany parametrów finansowych rynku pieniężnego i kapitałowego w kraju (lub krajach zrzeszonych w Unii Europejskiej), którego waluta jest podstawą waloryzacji (§ 1 ust. 8, § 10 ust. 1 i 2).

A. M. zobowiązała się do spłaty kapitału wraz z odsetkami miesięcznie w ratach kapitałowo-odsetkowych, w terminach i kwotach określonych w harmonogramie spłat sporządzonym w CHF (§ 1 ust. 5, § 10 ust. 1, 2 umowy).

W § 11 ust. 5 umowy postanowiono, że raty kapitałowo-odsetkowe oraz raty odsetkowe spłacane są w złotych po uprzednim ich przeliczeniu według kursu sprzedaży CHF z tabeli kursowej (...) Banku S.A. obowiązującego na dzień spłaty z godziny 14:50.

W umowie uzgodniono, że spłata kredytu nastąpi na podstawie nieodwołalnego, przez czas trwania umowy, zlecenia dokonywania przelewu z określonego rachunku bankowego (§ 6 umowy).

A. M. oświadczyła, że została dokładnie zapoznana z warunkami udzielania kredytu złotowego waloryzowanego kursem waluty obcej, w tym w zakresie zasad dotyczących spłaty kredytu i w pełni je akceptowała. Oświadczyła także, iż jest świadoma, że z kredytem waloryzowanym związane jest ryzyko kursowe, a jego konsekwencje wynikające z niekorzystnych wahań kursu złotego wobec walut obcych mogą mieć wpływ na wzrost kosztów obsługi kredytu. Kredytobiorczyni oświadczyła, że została dokładnie zapoznana z kryteriami zmiany stóp procentowych kredytów oraz zasadami modyfikacji oprocentowania kredytu i w pełni je akceptuje (§ 29 ust. 1 i 2 umowy).

Kredyt został A. M. wypłacony.

(kopia umowy kredytu – k. 86-90, kopia aneksu nr (...) – k. 91, kopia harmonogramu spłat kredytu – k. 104, kopia wniosku o kredyt – k. 541-543v, kopia analizy zdolności kredytowej – k. 544-545v, kopia decyzji kredytowej – k.

547-548, regulamin – k. 550-555, dowód z przesłuchania powódki – k. 1109-1112, opinia biegłego sądowego Z. W. - k. 1191– (...), (...)- (...)).

(...) ustala tabele kursowe dla kredytów waloryzowanych walutą obcą każdego przed otwarciem oddziałów banku na podstawie średnich notowań z rynku międzybankowego prezentowanych w serwisach internetowych R. i B. oraz dodaniu do średnich kursów połowy ustalonego przez zarząd banku spreadu walutowego (kurs sprzedaży) lub odjęciu od średnich kursów połowy ustalonego przez zarząd banku spreadu walutowego (kurs kupna).

Dokonując transakcji walutowych z klientami, związanymi z uruchomieniem i spłatą kredytu waloryzowanego walutą obcą, bank dokonuje równoległych transakcji na tynku międzybankowym („Tabela kursowa (...) – metodyka oraz analiza porównawcza” autorstwa A. R. - 580-604v, „Raportu dotyczącego spreadów” sporządzonego przez UOKiK - k. 683-695, pisma (...) - k. 670-677, zeznania świadków M. D. – k. 943-951, 1099-1104 i M. T. – k. 1104-1107).

Z dniem 1 lipca 2009 roku zmianie uległy postanowienia regulaminu udzielania kredytów i pożyczek hipotecznych dla osób fizycznych w ramach (...), stanowiącego integralną część umowy kredytu. Zmiany polegały m.in. na wprowadzeniu do ww. regulaminu w rozdziale I definicji spreadu walutowego i tabeli kursowej oraz zasad i przesłanek wyznaczania kursów walutowych i spreadu, ujętych w tabelach kursowych banku.

W dniu 1 lipca 2009 roku bank umożliwił kredytobiorcom spłatę kredytu w walucie waloryzacji poprzez zawarcie aneksu, wprowadzając stosownie postanowienia do § 27 Regulaminu (pisma okólne wraz z regulaminami – k. 557-566, 567-578, 656-668).

A. M. spłaca raty kapitałowo-odsetkowe w złotych polskich (kopia elektronicznych zestawień operacji – k. 92 i 93-98).

Pismem z dnia 6 kwietnia 2017 roku A. M. wezwała (...) S.A. w W. do zapłaty kwoty 255 307,90 złotych w związku z nieważnym charakterem umowy kredytowej nr (...) (kopia wezwania – k. 101).

(...) S.A. odmówił zapłaty, twierdząc, że roszczenie jest niezasadne a umowa kredytu jest ważna i skuteczna (kopia pisma (...) z 28 kwietnia 2017 roku – k. 102-103).

Wyżej wskazane dowody z dokumentów Sąd uznał za pełnowartościowe, bowiem ich forma i treść nie były kwestionowane przez strony i także Sąd nie znalazł podstaw do podważenia z urzędu ich waloru dowodowego.

Zeznania świadka M. D. M. T. korespondują z dowodami w postaci dokumentów i były przekonujące.

Zeznania powódki Sąd uwzględnił w zakresie, w jakim znajdują potwierdzenie w dokumentach zebranych w aktach sprawy. Co do zasady A. M. potwierdziła, że uzyskała informacje o ryzyku kursowym związanym z kredytem waloryzowanym walutą obcą i oprocentowaniem kredytu oraz że zdecydowała się na kredyt tego rodzaju ze względu na niższe koszty obsługi kredytu.

Podstawą ustaleń faktycznych była również opinia biegłego z zakresu analiz ekonomicznych, bankowości i finansów biegłego sądowego Z. W. (k. 1191– (...), (...)- (...)) opinia została sporządzona rzetelnie, z wykorzystaniem wszelkich danych dostępnych w aktach sprawy, a także została poparte rzeczową, logiczną i spójną argumentacją. Opinia zawierają wnioski, które są sformułowane w sposób przystępny i zrozumiały.

Sąd postanowił oddalić wniosek powódki o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego, który strona powodowa przedstawiła w pozwie, z przyczyn przedstawionych w dalszej części uzasadnienia.

Sąd pominął materiał w postaci następujących opracowań i pism, w zakresie wyrażanych tam poglądów i opinii:

a) „Analiza prawna wybranych postanowień umownych stosowanych przez banki w umowach kredytów indeksowanych do waluty obcej lub denominowanych w walucie obcej zawieranych z konsumentami” – Raport Rzecznika Finansowego (k. 170-188v),

- b) „Raport – Instrumenty polityki pieniężnej Narodowego Banku Polskiego w 2018 roku. Płynność sektora bankowego (k. 261-266),
- c) „Tabeli kursowej (...) – metodyka oraz analiza porównawcza” autorstwa A. R. (k. 580-604v) – w zakresie szerszym, niż opis metodologii sporządzania przez bank własnej tabeli kursowej,
- d) „Ocena wpływu na sytuację sektora bankowego i polskiej gospodarki propozycji przewalutowania kredytów mieszkaniowych udzielonych w CHF na PLN według kursu z dnia udzielenia kredytu” Urzędu Komisji Nadzoru Finansowego (k. 606-612),
- e) „Raport o stabilności systemu finansowego” (k. 628-638, 639-646),
- f) Pisma (...) (k. 670-677) - w zakresie szerszym, niż opis metodologii sporządzania przez bank własnej tabeli kursowej,
- g) „Raportu dotyczącego spreadów” sporządzonego przez UOKiK (k. 683-695) – w zakresie szerszym niż opisującym sposób tworzenia tabel kursowych w (...) S.A.,
- h) „Biała księga kredytów frankowych w Polsce” (k. 711-772),
- i) „Opinia prawna w sprawie konsekwencji uznania za niedozwolone postanowień umów kredytowych, przewidujących zastosowanie kursu kupna CHF z tabeli banku do przeliczania wypłaconego kredytobiorcy kapitału kredytu oraz kursu sprzedaży CHF z tabeli banku do przeliczenia dokonywanych przez kredytobiorcę spłat rat kredytu” autorstwa M. K.” (k. 774-776v),

– bowiem przyjęcie tego materiału za podstawę ustaleń faktycznych stanowiłoby naruszenie art. 278 § 1 k.p.c.

Sąd pominął materiał dowodowy w postaci wydruku wyroków sądów powszechnych wraz z uzasadnieniami (k. 133-139v, 235-243, 245-250, 284-292v, 302-317v, 342-358, 360-367, 369-378, 380-384v, 392-394, 396-413, 415-416, 441-444v, 446-457, 459-463v, 465-473, 981-989v, 990-1000, 1001-1017, 1018-1028v, 1029, 1144-1151v, 1247-1254, 1292-1299, 1299'-1303v), bowiem orzeczenia nie mają charakteru prejudycjalnego w niniejszej sprawie i nie dotyczą przedmiotowej umowy kredytowej.

Sąd pominął również niewymieniony powyżej materiał dowodowy jako niemający istotnego znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Powództwo nie zasługiwało na uwzględnienie.

Powódka dochodziła zwrotu świadczenia nienależnego, uiszczzonego na rzecz banku na podstawie nieważnej, zdaniem powódki, umowy o kredyt hipoteczny, ewentualnie na podstawie umowy nie istniejącej ze względu na abuzywność części jej postanowień, prowadzącej do niedookreślenia essentialia negotii umowy. Podstawę prawną żądania powódki stanowi art. 410 § 1 k.c. w zw. z art. 405 k.c.

W ocenie Sądu brak jest podstaw do uznania umowy kredytu hipotecznego zawartej przez strony niniejszego postępowania za nieważną (art. 58 k.c.). Nadto, mimo zasadnego zarzutu abuzywności klauzul umownych, prowadzących do przeliczenia transz kredytu i rat kredytu wg kursu CHF ustalanego przez bank, brak jest podstaw, jak tego chce powódka, do uznania umowy za nieważną.

Zgodnie z art. 58 § 1 i 2 k.c. czynność sprzeczna z ustawą albo mająca na celu obejście ustawy jest nieważna, chyba że właściwy przepis przewiduje inny skutek, w szczególności ten, iż w miejsce nieważnych postanowień czynności prawnej wchodzi odpowiednie przepisy ustawy. Nieważna jest czynność prawna sprzeczna z zasadami współzycia społecznego.

Umowa kredytu bankowego jest umową nazwaną uregulowaną w art. 69 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe. Zgodnie z art. 69 ust. 1 i 2 tej ustawy w brzmieniu obowiązującym na datę zawarcia umowy kredytowej przez umowę kredytu bank zobowiązuje się oddać do dyspozycji kredytobiorcy na czas oznaczony w umowie kwotę środków pieniężnych z przeznaczeniem na ustalony cel, a kredytobiorca zobowiązuje się do korzystania z niej na warunkach określonych w umowie, zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty oraz zapłaty prowizji od udzielonego kredytu. Umowa kredytu powinna być zawarta na piśmie i określać w szczególności:

- 1) strony umowy,
- 2) kwotę i walutę kredytu,
- 3) cel, na który kredyt został udzielony,
- 4) zasady i termin spłaty kredytu,
- 5) wysokość oprocentowania kredytu i warunki jego zmiany,
- 6) sposób zabezpieczenia spłaty kredytu,
- 7) zakres uprawnień banku związanych z kontrolą wykorzystania i spłaty kredytu,
- 8) terminy i sposób postawienia do dyspozycji kredytobiorcy środków pieniężnych,
- 9) wysokość prowizji, jeżeli umowa ją przewiduje,
- 10) warunki dokonywania zmian i rozwiązania umowy.

Zawarta przez powódkę umowa kredytu zawiera elementy wskazane w art. 69 ust. 1 i 2 Prawa bankowego, w szczególności określa kwotę udzielonego kredytu (254 272 zł), cel kredytu (sfinansowanie budowy i zakupu lokalu mieszkalnego wraz z pomieszczeniem przynależnym i udziałem w nieruchomości wspólnej), sposób wypłaty i spłaty kredytu, wysokość oprocentowania, itd. Umowa określa początkową wysokość oprocentowania i warunku jego zmiany (§ 1 ust 8 umowy oraz § 10 ust. 1 i 2 umowy) (patrz: niżej rozważania co do zarzutu abuzywności tego postanowienia umownego).

Zgodnie z art. 353¹ k.c. strony zawierające umowę mogą ułożyć stosunek prawny według swego uznania, byleby jego treść lub cel nie sprzeciwiały się właściwości (naturze) stosunku, ustawie ani zasadom współżycia społecznego.

Poddanie wynikających z umowy kredytu świadczeń w PLN waloryzacji do CHF nie jest sprzeczne z typem umowy kredytu hipotecznego. W dacie zawarcia umowy kredytu obowiązywał art. 358¹ § 2 k.c., zgodnie z którym strony mogły zastrzec w umowie, że wysokość świadczenia pieniężnego zostanie ustalona według innego niż pieniądź miernika wartości. Chodzi tu o miernik inny niż pieniądź, w którym zobowiązanie zostało wyrażone. Miernikiem tym może być także inna waluta (M. Gutowski (red.), Kodeks cywilny. Tom I. Komentarz. Art. 1-44911. Warszawa, 2016).

Brak jest podstawy prawnej, która wyłączałaby zastosowanie waloryzacji do umowy kredytu, skoro art. 358¹ § 2 k.c. nie czyni takiego wyjątku, a i nie przewidują go przepisy Prawa bankowego. Nadto wskazać trzeba, że w świetle okoliczności zwarcia umowy kredytu i jej postanowień, a zwłaszcza w kontekście zastosowania oprocentowania opartego na oprocentowaniu waluty waloryzacji, poddanie kredytu w PLN waloryzacji wartością CHF należy uznać za działanie racjonalne i ekonomicznie uzasadnione.

Umowa nie jest sprzeczna z zasadami współżycia społecznego. Powódka zdecydowała się na kredyt indeksowany oferowany przez pozwanego jako najkorzystniejszy w danej chwili produkt pod względem wysokości raty i oprocentowania. Bank zapewnił powódce możliwość zapoznania się z warunkami kredytu oraz ryzykiem z nim związanym, i to ostatecznie od niej zależało zawarcie umowy kredytowej tego rodzaju. Powódka oświadczyła, że

jest świadoma ryzyka kursowego, mogącego wyrazić się we wzroście rat i całego zadłużenia (k. 89). Powódka nie wykazała, iżby jej decyzja była efektem nielojalnego postępowania banku, a w szczególności, iżby doradca bankowy celowo skłonił powódkę do zaciągnięcia kredytu tego rodzaju przewidując nieuchronną i znaczną aprecjację CHF. W tych okolicznościach nie można przyjąć, iżby umowa kredytowa zawarta przez powódkę była wynikiem zachowania nielojalnego czy nieuczciwego postępowania banku.

Sąd nie znalazł również podstaw by uznać umowę za zawartą w celu obejścia ustawy, zwłaszcza. Umowa ta odpowiada cechom ustawowego typu umowy kredytu, a zawarte w niej postanowienie polegające na poddaniu kredytu waloryzacji CHF nie wykracza poza granice swobody umów.

Nie można zgodzić się z twierdzeniem powódki, że przedmiotowa umowa, nazwana umową o kredyt hipoteczny i zawierająca w swojej treści postanowienia odpowiadające cechom umowy kredytu określonym w art. 69 Prawa bankowego, w rzeczywistości stanowił finansowy instrument pochodny w postaci swapa walutowo-procentowy (z ang. CIRS). Nie daje podstaw takiemu wnioskowi opinia biegłego z zakresu analiz ekonomicznych, bankowości i finansów. Biegły wyjaśnił istotę tego instrumentu finansowego i równocześnie wskazał, że „opisane złożenie kredytu złotowego i transakcji CIRS odpowiada więc raczej klasycznemu kredytowi walutowemu, nie zaś kredytowi indeksowanemu do waluty”, stwierdzając wcześniej, że zapis umowy zawartej przez A. M. jest charakterystyczny dla umów kredytów indeksowanych do waluty obcej, wypłacanych kredytobiorcy w złotych polskich. Niezależnie od tego wyводу biegłego, podnieść należy, że nawet stwierdzenie, że w umowa kredytu zawiera pewne cechy danego instrumentu finansowego nie oznacza, że wolą stron było zawarcie umowy o taki instrument. Z okoliczności sprawy jednoznacznie bowiem wynika, że wolą A. M. było uzyskanie finansowania budowy i zakupu lokalu mieszkalnego wraz z lokalem przynależnym i udziałem w nieruchomości wspólnej, a nie zawarcie transakcji spekulacyjnej, stanowiącej formę inwestycji. Wola i zamiar powódki spotkały się adekwatną wolą i zamiarem banku, który udzielił powódce finansowania przedmiotowego celu mieszkaniowego.

Odnośnie zarzutu abuzywności klauzul zawartych w § 1 ust. 3A, § 7, § 10 ust. 1 i § 11 ust. 5 umowy i w konsekwencji niedookreślenia essentialia negotii z § 1 ust. 2 i 3 oraz § 10 ust. 1 i § 11 ust. 1 umowy podnieść trzeba, co następuje.

Oczywiście bezpodstawny jest zarzut abuzywności klauzuli zawartej w § 1 ust. 3A umowy. Z art. 385¹ § 1 k.c. wynika, że niedozwolonymi postanowieniami umownymi są takie, które kształtują prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy. Tymczasem klauzula z § 1 ust. 3A umowy nie określa praw i obowiązków kredytobiorcy, lecz ma charakter informacyjny, co wprost wynika z treści tej klauzuli.

Zasadny jest zarzut abuzywności postanowień zawartych w § 7 i § 11 ust. 5 umowy w zakresie, w jakim prowadzą do zastosowania do określenia wysokości zadłużenia wyrażonego w CHF i wysokości raty uiszczanej w PLN, kursów kupna i sprzedaży CHF ustalanych przez bank we własnej tabeli kursów.

Abuzywność postanowienia umownego z § 11 ust. 5 została stwierdzona w wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, z dnia 27 grudnia 2010 roku, sygn. akt XVII AmC 1531/09, zgodnie z którym niedozwolonym postanowieniem wzorca umowy jest postanowienie o treści „Raty kapitałowo-odsetkowe oraz raty odsetkowe spłacane są w złotych po uprzednim ich przeliczeniu wg kursu sprzedaży CHF z tabeli kursowej (...) Banku S.A. obowiązującego na dzień spłaty z godziny 14:50”. Skoro w myśl art. 479⁽⁴³⁾ wyrok ten ma skutek wobec osób trzecich od chwili wpisania uznanego za niedozwolone postanowienia wzorca umowy do rejestru, prowadzonego przez Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, a wpis ten nastąpił pod numerem (...) w dniu 5 maja 2014 r., to brak jest uzasadnienia dla ponownego ustalenia tej samej okoliczności w sprawie indywidualnej.

W ocenie Sądu konieczność respektowania rozszerzonej prawomocności wyroku SOKiK wyklucza w niniejszym postępowaniu ponowną ocenę abuzywności klauzuli z § 11 ust. 5 umowy z 4 sierpnia 2006 r., zawartej przez powódkę. Sąd orzekający w tej sprawie nie tylko jest związany mocą wyroku wydanego przez SOKiK, lecz nadto podziela argumentację przedstawioną w uzasadnieniu tego orzeczenia, iż „...kwestionowane w pozwie postanowienie umowne daje Bankowi możliwość uzyskania korzyści finansowych stanowiących dla kredytobiorcy dodatkowe koszty kredytu,

których oszacowanie nie jest możliwe. Znamienne bowiem, że czynniki obiektywne, a zatem sprawdzalne z punktu widzenia konsumenta, jak w szczególności wysokość rynkowych kursów wymiany CHF, tylko częściowo wpływają na ostateczny koszt kredytu ponoszony przez konsumenta.. Kurs sprzedaży waluty obcej określony w tabeli kursowej Banku zawiera bowiem marżę kupna lub sprzedaży, która to wartość jest zależna wyłącznie od woli Banku. W ocenie Sądu, taka regulacja stanowi o naruszeniu przez Bank dobrych obyczajów. Te nakazują bowiem, aby ponoszone przez konsumenta koszty związane z zawarciem umowy były możliwe do przewidzenia”.

Powyższe rozważania należy przez analogię odnieść do postanowienia zawartego w § 7 ust. 1 umowy, bowiem kurs kupna CHF zastosowany przy wypłacie transz kredytu również został ustalony jednostronnie przez bank, przy uwzględnieniu marży ustalonej przez bank arbitralnie.

Gdy chodzi o klauzulę zmiennego oprocentowania uregulowaną w § 10 umowy, to wskazać trzeba, że klauzula z § 10 ust. 2 nie jest tożsama z treścią klauzuli uznanej za abuzywną przez SOKiK w wyroku z dnia 24 lipca 2012 (XVIII AmC 285/11). Uznana za abuzywną klauzula nie uzależnia zmiany oprocentowania od zmiany stopy referencyjnej waluty waloryzacji, tak jako to ma miejsce w przypadku umowy kredytu zawartej przez A. M.. W tej sytuacji przedmiotowa klauzula nie może być uznana za abuzywną na zasadzie rozszerzonej prawomocności wyroku SOKiK z dnia 24 lipca 2012 r. W ocenie Sądu, wbrew obowiązki z art. 6 k.c. i art. 232 k.p.c., powódka nie wykazała, że pozwany bank dokonywał zmiany oprocentowania w oderwaniu od zmiany stopy referencyjnej CHF oraz parametrów finansowych i pieniężnych rynku szwajcarskiego.

Powódka zawarła na podstawie wzorca sporządzonego przez pozwany bank, na którego treść nie miała wpływu. W tych okolicznościach klauzule przeliczeniowe zawarte w § 7 ust. 1 i 11 ust. 5 umowy, w zakresie zastosowania kursów z tabeli banku nie wiążą powódki. W ocenie Sądu abuzywność tych klauzul nie uniemożliwia wykonania umowy kredytu. Powódka jest bowiem związana umową w pozostałym zakresie (art. 385¹ § 2 k.c.), a umowa ta, zgodnie z art. 56 k.c., wywołuje nie tylko skutki w niej wyrażone, lecz również te, które wynikają z ustawy, z zasad współżycia społecznego i z ustalonych zwyczajów.

Ze względu na poddanie kredytu waloryzacji wartością CHF, możliwe jest ustalenie wartości świadczeń objętych umową, a więc świadczenia banku i kredytobiorcy, poprzez odniesienie ich do rynkowej wartości CHF.

Zgodnie z obowiązującym od 24 stycznia 2009 roku art. 358 § 1 i 2 k.c. jeżeli przedmiotem zobowiązania podlegającego wykonaniu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej jest suma pieniężna wyrażona w walucie obcej, dłużnik może spełnić świadczenie w walucie polskiej, chyba że ustawa, orzeczenie sądowe będące źródłem zobowiązania lub czynność prawna zastrzega spełnienie świadczenia wyłącznie w walucie obcej. Wartość waluty obcej określa się według kursu średniego ogłaszanego przez Narodowy Bank Polski z dnia wymagalności roszczenia, chyba że ustawa, orzeczenie sądowe lub czynność prawna zastrzega inaczej.

Zanim przepis ten wszedł w życie, obowiązywał już art. 41 ustawy z dnia 28 kwietnia 1936 r. Prawo wekslowe, zgodnie z którym jeżeli weksel wystawiono na walutę, która nie jest walutą miejsca płatności, sumę wekslową można zapłacić w walucie krajowej podług jej wartości w dniu płatności. Wartość waluty zagranicznej oznacza się podług zwyczajów miejsca płatności. W związku z tym, że art. 41 ust. 2 odnosi się do miejsca płatności, należy przyjąć, że właściwym kursem w Polsce będzie średni kurs waluty ustalany przez NBP (patrz: M. Czarnecki, L. Bagińska, Prawo wekslowe. Komentarz [w:] Prawo wekslowe i czekowe. Komentarz. Wyd. 6, Warszawa 2013).

Przytoczone przepisy dotyczą wprost wykonania świadczenia wyrażonego w walucie obcej. W przypadku kredytu waloryzowanego wartością CHF świadczenia banku w postaci wypłaty kredytu i świadczenia kredytobiorcy w postaci spłaty kredytu wyrażone są w PLN i poddane waloryzacji CHF. Przepisy te są wyrazem wieloletniej praktyki obrotu pieniężnego, która przyjmuje jako najbardziej obiektywny miernik wartości waluty obcej kurs średni publikowany przez NBP. Za przyjęciem takiej wartości CHF jako miernika waloryzacyjnego przemawia także okoliczność, że kurs średni NBP w istocie odzwierciedla kurs wymiany walut publikowany przez serwisy (...) (poprzednio pośrednio na

podstawie kursów kupna i sprzedaży wybranych banków działających w Polsce, a obecnie wprost poprzez pozyskanie danych z ww. serwisów informacyjnych).

Biorąc powyższe pod uwagę stwierdzić należy, że po wyeliminowaniu z umowy kredytowej klauzul pozwalających bankowi na stosowanie własnych kursów kupna i sprzedaży CHF, a przy pozostawieniu ważnej klauzuli o podaniu kredytu waloryzacji podług wartości CHF, możliwe jest ustalenie zwaloryzowanej wartości świadczeń obu stron przy zastosowaniu rynkowej wartości CHF, której odpowiada kurs średni publikowany przez NBP lub zobiektywizowanego kursu rynkowego.

Nawiązując do charakteru roszczenia objętego pozwem, a więc roszczenia o zwrot świadczenia nienależnego, powódka mogłaby domagać się zapłaty różnicy pomiędzy świadczeniem spełnionym, a tym które powinna spełnić przy pominięciu abuzywnych klauzul przeliczeniowych. Zaoferowany przez powódkę dowód z opinii biegłego został pominięty, bowiem nie służył wykazaniu tej okoliczności, skoro powódka przyjęła założenie, że udzielony jej kredyt nie jest waloryzowany CHF.

Mając powyższe na uwadze, Sąd orzekł jak w punkcie I wyroku.

O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art. 102 k.p.c. Powódka przegrała sprawę w całości, jednakże Sąd uznał za sprawiedliwe obciążenie jej kosztami poniesionymi przez pozwanego jedynie w części, tj. w zakresie wynagrodzenia pełnomocnika (2 700 złotych) i opłaty skarbowej od pełnomocnictwa (17 złotych). Sąd podzielił argument powódki o abuzywności części postanowień umownych. Podnieść też trzeba, że nierówna jest pozycja stron, z których jedna jest konsumentem, a drugą przedsiębiorcą o znacznej pozycji finansowej. Podnieść wreszcie trzeba, że pozwany bank prowadzi szereg podobnych spraw dotyczących zobowiązań waloryzowanych kursem CHF, a zatem nakład pracy na dostosowanie stanowiska pozwanego do realiów konkretnej sprawy nie jest znaczny.

O kosztach sądowych w punkcie III wyroku Sąd orzekł na podstawie art. 113 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 roku o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, przy uwzględnieniu przyjętej zasady odpowiedzialności za koszty procesu. Skarb Państwa poniósł tymczasowo wydatki na opinie biegłego w kwocie 2 667,88 złotych (1 344,61 zł + 1 323,27 zł), którymi należało obciążyć powódkę.